

Nr 19.

Allmänna beredningsutskottets utlåtande över motion om upprättande av förteckningar över sådana arbets- och tjänsteuppgifter inom statliga verk och inrättningar, som lämpligen kan anförtros åt partiellt arbetsföra personer.

I en inom andra kammaren väckt motion, II: 355, har herr *Senander* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte förståndiga vederbörande myndigheter i statens verk och inrättningar att upprätta förteckningar över sådana arbets- och tjänsteuppgifter, som lämpligen kan anförtros åt partiellt arbetsföra personer, och att denna förteckning bringas till offentlig kännedom.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från arbetsmarknadsstyrelsen, pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför bl. a.: Arbetsmarknadsstyrelsen, som i princip delar motionärens synpunkter, vill emellertid framhålla, att de tilläggsbestämmelser till statens allmänna avlöningsreglemente, som blivit följden av riksdagens bifall till proposition 1949:132, på många håll medfört en uppmjukning av tidigare anställningsprinciper. Detta gäller i synnerhet sådana partiellt arbetsföra, som vid anställningstillfället anses kunna fullgöra normal arbetsprestation och vilkas arbetshinder bedömes som stationärt. För sådana arbets sökande, där prognosen beträffande arbetshindret är oviss, samt för sådana, som icke kan fullgöra normal arbetsprestation, är svårigheterna att vinna statlig anställning fortfarande mycket stora, och de riktlinjer, som för dessa grupper uppdragits i bestämmelserna, torde icke i nämnvärd utsträckning tillämpas vid nyanställning av partiellt arbetsföra. Sammanfattningsvis kan sägas, att de nya bestämmelserna om partiellt arbetsföras anställning i statlig tjänst i relativt hög grad underlättat partiellt arbetsföras möjligheter att erhålla sådan tjänst men att mycket ännu återstår innan staten tagit ledningen när det gäller denna viktiga fråga. Främst torde detta bero på bristande information från de centrala verken till dessas lokala organ beträffande bestämmelsernas innebörd och praktiska tillämpning. Arbetsmarknadsstyrelsen har därför sökt stimulera såväl statliga som kommunala verk och myndigheter till en mera positiv insats i dessa avseenden och har även genom länsarbetsnämnderna riktat de statliga lokala organens uppmärksamhet på de möjligheter till anställning i statlig tjänst, som de nya anställningsbestämmelserna medgiver. En fortsatt propaganda och upplysningsverksamhet i

denna riktning torde enligt arbetsmarknadsstyrelsen vara ägnad att bereda väg för en ändrad inställning i de frågor det här gäller hos såväl statliga som kommunala myndigheter och slutligen även hos enskilda arbetsgivare. Ävenledes skulle en erinran från civildepartementet till de statliga verken om de nya bestämmelsernas i allmänna avlöningsreglementet existens och om önskvärdheten av en allmännare tillämpning av desamma vara av stor betydelse.

Motionärens förslag om förstärkning för vederbörande myndigheter i statens verk och inrättningar att upprätta förteckningar över sådana arbets- och tjänsteuppgifter, som lämpligen kan anförtros åt partiellt arbetsföra personer, torde däremot enligt arbetsmarknadsstyrelsens mening icke vara ägnat att ge partiellt arbetsföra större möjligheter att vinna anställning i statlig tjänst.

Beträffande de administrativa tjänsterna inom den statliga förvaltningen skulle en förteckning, sådan motionären tänkt sig, komma att omfatta så gott som samtliga tjänster.

Beträffande rekryteringen av personal till de affärsdrivande verken skulle däremot en förteckning av den art, motionären tänkt sig, kunna förverkligas genom en metodisk arbetsanalytisk undersökning av olika arbetsuppgifter inom verkstäder och på andra arbetsplatser. Arbetsanalysen innebär som bekant att kraven på olika arbetsuppgifter i fråga om kroppskraft, rörlighet, snabbhet m. m. kartlägges, och mot bakgrunden av denna undersökning söker man utröna den enskilda arbetarens anlag och förutsättningar för desamma liksom hans lämplighet för olika yrken och arbets-tempon. Sådana arbetsanalyser har utförts vid ett flertal industriföretag i landet och har i ett flertal fall medfört att partiellt arbetsföra — bland annat blinda — anställts på arbetsuppgifter vilka tidigare ansetts lämpade endast för s. k. fullarbetskraft.

En dylik arbetsanalytisk undersökning inom i första hand av staten drivna verkstäder skulle enligt arbetsmarknadsstyrelsens mening kraftigt bidra till placeringen av arbetshindrade personer i statlig tjänst och underlätta arbetsvårdsexpeditionernas nu ofta mycket svåra uppgift att övertyga de lokala verksledningarna om partiellt arbetsförs lämplighet för olika sysselsättningar. Arbetsanalyser inom de statliga företagen skulle också öka verkens möjligheter att på lämpligt sätt omplacera personer, som skadats i verkets tjänst. Det bör i detta sammanhang framhållas att verken numera i större utsträckning än tidigare vinnlägger sig om att göra omplaceringar till följd av arbetshinder, som uppkommit på detta sätt.

Pensionsstyrelsen redogör för vad som åtgjorts i fråga om de partiellt arbetsförs anställnings- och sysselsättningsförhållanden samt de erfarenheter styrelsen gjort inom det egna verket. Styrelsen anför vidare bl. a.: Utgående från de erfarenheter pensionsstyrelsen har på hithörande område

anser sig styrelsen ha anledning att betvivla värdet av det av motionären framlagda förslaget. De partiellt arbetsföra utgör en så ytterligt mångskiftande och heterogen kategori att det skulle enbart av den anledningen i praktiken möta utomordentliga svårigheter att för institutioner med mera differentierade typer av arbetsuppgifter åstadkomma sådana listor som motionären avsett. Och för den mångfald statliga verk där förekommande sysslor är av i stort sett enhetlig karaktär ur den synpunkt som här är aktuell — främst skriv- och kontorsgöromål — torde föga vara att vinna genom upprättande av en förteckning. Det är vidare tydligt att en viss arbetsuppgifts inplacering på en eventuell förteckning inte skulle komma att medföra någon förtursrätt för den partiellt arbetsföre framför lika kvalificerad medsökande. Tanken på en sådan förtursrätt har i tidigare sammanhang avvisats.

Icke minst genom de anvisningar rörande anställande av partiellt arbetsföra, som införts i tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente, och den avfattning, som formulären till läkarintyg för vinnande av anställning i statens tjänst numera fått, har hindren för användande av handikappade personer i för dem lämpliga arbetsuppgifter i stor utsträckning undanröjts. I samband därmed bör man i anställningsfrågor också sträva efter ett effektivt och smidigt samarbete mellan de statliga myndigheterna samt arbetsförmedlings- och arbetsvårdsorganen. Bortsett härifrån är det givetvis av synnerlig vikt att allt göres för att stimulera de statliga verken att sysselsätta partiellt arbetsföra. Huruvida härvid den rätta inställningen ännu hunnit tränga genom hos myndigheterna i gemen är svårt att avgöra. Det skulle därför möjligen vara av värde om verken ålades att periodvis, t. ex. en gång vart eller vartannat år, till lämplig myndighet (arbetsmarknadsstyrelsen) lämna uppgift om antalet partiellt arbetsföra, det arbete vari de sysselsättes samt den partiella arbetsförhetens beskaffenhet. För myndighet som en gång lämnat sådan fullständig uppgift bör för följande perioder besked om under mellantiden skedda förändringar vara till fyllest. Inom verk med omfattande lokalförvaltning bör det inte möta något hinder att uppgiftsskyldigheten anförtros den senare. Syftet med det här framförda uppslaget skulle vara att möjliggöra för arbetsmarknadsstyrelsen att överblicka i vilken omfattning de olika verken använder partiellt arbetsföra i sin tjänst och — om förhållandena därtill föranleder — söka intressera vederbörande myndighet att i större utsträckning sysselsätta partiellt arbetsföra. Vid en sådan anordning vore det av mindre betydelse att begreppet partiellt arbetsföra inte är alldeles klart till sin omfattning.

Riksförsäkringsanstalten anser, att den inventering av lämpliga arbetsuppgifter för de partiellt arbetsföra, varom här är fråga, torde böra i erforderlig mån ombesörjas av vederbörande arbetsvårdsmyndigheter.

Utskottet. Arbetsmarknadsstyrelsen och pensionsstyrelsen framhåller i sina yttranden över motionen bl. a. att de anvisningar beträffande tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente, som gjorts på grundval av ovannämnda uttalanden i propositionen nr 134 till 1949 års riksdag, medfört vissa lättnader för de partiellt arbetsföra att vinna anställning i statens tjänst. Det vill emellertid synas som om de i anvisningarna givna riktlinjerna i många statliga verk icke till alla delar följdes. Utskottet anser angeläget att man i verken ägnar större uppmärksamhet åt frågan om anställande av partiellt arbetsföra och finner detta lämpligen kunna åstadkommas genom fortsatt och intensifierad propaganda- och upplysningsverksamhet från arbetsmarknadsstyrelsens sida. Mot den av motionären föreslagna inventeringen av arbetsuppgifter har de över motionen hörda myndigheterna, som framgår av vad här tidigare anförts, rest vissa invändningar.

Utskottet anser det självfallet vara av vikt, med hänsyn till att arbetskraften inom landet bör utnyttjas så rationellt som möjligt, att de partiellt arbetsföra beredes lämplig sysselsättning. Lika självklart synes det att staten härvid bör gå före med gott exempel. Utskottet finner emellertid de omständigheter som av pensionsstyrelsen och av den för arbetsvården närmast ansvariga myndigheten, arbetsmarknadsstyrelsen, anförts emot den av motionären föreslagna åtgärden, tyda på att åtgärden icke kan antagas få någon egentlig praktisk betydelse för vinnande av motionens syfte att förbättra de partiellt arbetsföras läge. Utskottet vill erinra om att vissa av de partiellt arbetsföras problem nu är föremål för myndigheternas särskilda uppmärksamhet. Sålunda pågår samarbete mellan medicinalstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen m. fl. för planering och samordning av den s. k. rehabiliteringsverksamheten. Man torde kunna förvänta att resultaten av detta samarbete kommer att fullföljas genom ökade ansträngningar även när det gäller att tillvarataga de partiellt arbetsföras möjligheter att er hålla tjänster.

Utskottet, som givetvis behjärtar motionärens önskan att bereda ökade arbetsmöjligheter för de partiellt arbetsföra, finner sig, med hänsyn till vad ovan anförts, likväl icke böra förorda bifall till motionen utan hemställer,

att motion II: 355 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 april 1954.

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON.

Närvarande: se under utlåtande nr 18.